

Adroddiad i'r: Y Cyngor Llawn

Dyddiad y Cyfarfod: 12 Mai 2015

Aelod / Swyddog Arweiniol: Ian Trigger, Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

Awdur yr Adroddiad: Lisa Jones - Dirprwy Swyddog Monitro.

Teitl: Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Dyma Adroddiad Blynyddol cyntaf y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor Llawn ac mae'n ymwneud â'r flwyddyn galendr Ionawr i Rhagfyr 2014 yn unig. Y bwriad yw bydd y Cadeirydd yn cyflwyno eu hadroddiad ar y sail hon yn flynyddol o hyn ymlaen, i'r Cyngor Llawn, er mwyn hysbysu'r Aelodau o dueddiadau; materion o ran cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad i Aelodau yn gyffredinol ar draws y Sir a gwaith y Pwyllgor o ran codi safonau ymddygiad ar lefel y Sir, ond hefyd ar lefelau Cyngorau Tref, Dinas a Chymuned.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Cytunwyd gan y Pwyllgor Safonau y dylai Adroddiad Blynyddol gael ei gyflwyno ar waith y pwyllgor a'i ganfyddiadau a'i arsylwadau, at holl Aelodau'r Cyngor fel rhan o ymgyrch y Pwyllgor i wella safonau ymddygiad moesegol ac i gydymffurfio â Chod Ymddygiad yr Aelodau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Dylai Aelodau nodi cynnwys yr adroddiad.

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1 Prif rôl y Pwyllgor Safonau yw monitro sut y cedwir at God Ymddygiad yr Aelodau. Mae pob aelod yn ymwybodol bod eu Cod wedi'i seilio ar (a dylid ei darllen ar y cyd â) 7 Egwyddor Bywyd Cyhoeddus Nolan. Yng Nghymru mae deg egwyddor (mae * wrth ymyl y rhai na chawsant eu cynnwys yn argymhellion Nolan) fel a ganlyn: -

Anhunanoldeb
Gonestrwydd
Uniondeb a phriodoldeb
Dyletswydd i gynnal y gyfraith *
Stiwardiaeth *
Gwrthrychedd wrth wneud penderfyniadau
Cydraddoldeb a pharch *
Diffuantrwydd
Atebolrwydd

Arweinyddiaeth

- 4.2 Mae'r Pwyllgor Safonau yn cynnwys y mathau canlynol o Aelodau – 2 Gyngorydd Sir, 4 Aelod Annibynnol (cyfetholedig), ac 1 Aelod Cyngor Cymuned (nad yw'n Aelod dwy het). Felly, nid yw'r rhan fwyaf o'r Aelodau'n cael eu hethol, ond yn cael eu recriwtio gan aelodau o'r cyhoedd yn unol â gofynion y ddeddfwriaeth Safonau yng Nghymru. Gall y Pwyllgor hefyd ddim ond bod â chworwm pan fo o leiaf hanner yr Aelodau hynny sy'n bresennol yn aelodau annibynnol.

Caiff aelodau annibynnol eu recriwtio trwy hysbyseb gyhoeddus, sydd ar agor i bawb heblaw am feini prawf llym mewn perthynas â bod yn gyn-Swyddog neu gyn-Aelod o'r Cyngor o fewn cyfnodau penodol o amser, bod ag enw da a bod â rhinweddau penodol fel nodwyd yn y ddeddfwriaeth. Heblaw am hyn, mae'n agored i bobl o bob cefndir, er mwyn cynrychioli barn y cyhoedd o ran y safonau y maent yn disgwyl gan eu haelodau etholedig; ac a fydd hefyd wedyn, os gofynnir iddynt wneud hynny, eistedd i feirniadu mewn perthynas ag unrhyw gyfeiriadau at y Pwyllgor gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, lle y torrwyd y Cod Ymddygiad, sy'n disgyn uwchben y trothwy perthnasol. Mae'r penderfyniad i ymchwilio i achos o dorri'r Cod, yn ôl disgrisiwn yr Ombwdsmon; yn seiliedig ar y ffeithiau, tystiolaeth a natur y tor-amod ac os oes tystiolaeth ategol ai peidio, ond hefyd erbyn hyn os oes budd i'r cyhoedd o dreulio amser ac adnoddau ariannol y cyhoedd yn yr ymchwiliad a'r gwrandawriad ei hun; debyg i agwedd Gwasanaeth Eryl yn y Goron (CPS) at gyhuddiadau ac erlyniadau.

Bydd y Pwyllgor sy'n derbyn atgyfeiriad oddi wrth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn dilyn ei ymchwiliad i'r gŵyn, yna'n eistedd mewn swyddogaeth led-farnwrol tra'u bod yn clywed y mater. Mae ganddynt bwerau i atal Aelod o'i Swydd am uchafswm o 6 mis, yn ystod y cyfnod ni fyddant yn gallu gweithredu yn rhinwedd eu swydd fel aelod etholedig ac ni fyddant yn derbyn unrhyw gyflog fel aelod. Mae gan y Pwyllgor y disgrisiwn i osod sancsiynau llai megis gwaharddiad rhannol o ddyletswyddau neu 'gerydd cyhoeddus' ac i osod amodau eraill fel mynychu hyfforddiant.

Mae yna opsiwn lle mae'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ceisio barn y Swyddog Monitro a'r Pwyllgor Safonau, o ran yr amgylchiadau hynny lle mae'r Ombwdsmon yn penderfynu peidio ag ymchwilio, a yw'r Swyddog Monitro yn dymuno ymchwilio yn lleol. Yn yr amgylchiadau hyn, bydd y Swyddog Monitro yn ymgynghori â'r Cadeirydd a/neu'r Pwyllgor a chaiff pob achos ei ystyried yn ôl ei haeddiant.

- 4.3 Cyn 2014, roedd y Pwyllgor wedi bod yn allweddol wrth i'r Cyngor ddiwygio ei God Ymddygiad i wneud hyfforddiant ar y Cod yn rhwymedigaeth orfodol ar gyfer Cynghorwyr Sir; cyflwyno Protocol Hunan-Reoleiddio, gan sicrhau bod hyfforddiant yn cael ei ddarparu ar draws y Sir mewn digwyddiadau sioe deithiol Sirol a 'Chod' gan y Swyddog Monitro a'i ddirprwy ar lefel Cynghorau Dinas, Tref a Chymuned, darparu hyfforddiant i Gadeiryddion Cynghorau Tref, Cymuned a Dinas a deunydd cyhoedduswydd i gynorthwyo Glercod yn y cymunedau.

4.4 Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, trefnwyd i'r Pwyllgor gyfarfod bum gwaith a bu iddynt gyfarfod ar 4 achlysur oherwydd cafodd cyfarfod mis Hydref ei ganslo. Mae'r tabl isod yn rhoi crynodeb o'r eitemau dan drafodaeth: -

Dyddiad y cyfarfod	Eitemau / Meysydd i'w Hadrodd
31/1/14	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn cyfarfodydd Cofrestr cysylltiadau aelodau ar-lein Eitem Sefydlog: Trosolwg o gwynion yn Sir Ddinbych yn erbyn Aelodau
21/3/14	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn cyfarfodydd Adroddiad Blynyddol Panel Dyfarnu Cymru Llyfr achosion Cod Ymddygiad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Eitem Sefydlog: Trosolwg o gwynion yn Sir Ddinbych yn erbyn Aelodau
9/5/14	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn cyfarfodydd Protocol Cyfryngau Cymdeithasol Datgan Cysylltiad gan aelodau'r Cyngor Sir (adolygiad sampl gan y Swyddog Monitro) Eitem Sefydlog: Trosolwg o gwynion yn Sir Ddinbych yn erbyn Aelodau
18/ 7/14	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn cyfarfodydd Mabwysiadu Rhaglen Waith i'r Dyfodol Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Eitem Sefydlog: Trosolwg o Gwynion yn erbyn Aelodau.
17/ 10/ 14	Cyfarfod wedi'i ganslo.

4.5 Eitemau Sefydlog

Erbyn hyn mae 3 eitem sefydlog mae'r Pwyllgor yn ei dderbyn: -

- (a) Adroddiadau gan Aelodau'r Pwyllgor Safonau o ran eu presenoldeb a'u sylwadau yng nghyfarfodydd Pwyllgor a'r Cyngor boed hynny ar lefel Sirol neu'r Gymuned. Mae Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ddinbych yn eithaf unigryw yn ei ymagwedd ragweithiol tuag at godi safonau ac ymwybyddiaeth o'r Cod Ymddygiad. Mae Aelodau'r Pwyllgor yn bresennol i arsylwi ymddygiad ac effeithiolrwydd cyffredinol y cyfarfodydd; yna bydd yn rhoi adborth i'r Pwyllgor, a all wneud argymhellion mewn perthynas ag unrhyw anghenion hyfforddi neu duddiadau neu batrymau ymddygiad mewn cymunedau penodol neu ar lefel y Sir. Mae lefelau presenoldeb yn amrywio o 3 i 6 ymweliad gan y Pwyllgor, rhwng cyfarfodydd y Pwyllgor Safonau. Mae'r rhan fwyaf o'r presenoldebau hyn yn cael eu dewis ar hap ac maent yn ymarferion arsylwi rheolaidd; o bryd i'w gilydd caiff Cyngor penodol ei ddewis ar gais y Swyddog Monitro, y mae ei awdurdodaeth mewn perthynas â'r Cod Ymddygiad yn ymestyn i gynghorau tref, dinas a chymuned. Ar y

cyfan, mae'r swyddogaethau fframwaith moesegol cyffredinol ar lefel da yn y gymuned; ac adlewyrchir hyn yn y dirywiad sylweddol yn nifer y cwynion i'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Mae'r Pwyllgor hefyd yn awyddus i'w gwneud yn glir bod eu dull o fynyachu cyfarfodydd yn bersonol yn un o safbwynt cefnogi ac addysgu; er mwyn targedu adnoddau i wella safonau a hyder y cyhoedd yn y gwaith hanfodol sy'n cael ei wneud ar lefel gymunedol, ar sail wirfoddol; ac nid o unrhyw ongl gorfodi neu farnu. Mae'r Pwyllgor yn cydnabod yn llawn y gwerth mae cynghorau o'r fath a'u haelodau yn ychwanegu at gymunedau lleol.

- (b) Trosolwg o Gwynion a gyflwynwyd yn erbyn Aelodau gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Mae'r adroddiad yn cael ei gyflwyno mewn sesiwn gaeedig ac mae aelodau yn cael eu darparu gyda nifer cyfyngedig o fanylion mewn perthynas â'r gŵyn ond gyda digon o fanylion i alluogi aelodau i ystyried a oes angen argymell hyfforddiant neu gamau eraill i gynghorau dinas, tref a chymuned penodol sy'n cael problemau neu gynnydd yn nifer y cwynion a gânt.
- (c) Rhaglen Waith i'r Dyfodol: Mae hon yn fenter newydd er mwyn i'r pwyllgor fabwysiadu'r un ymagwedd strategol â Phwyllgorau eraill ac i dargedu ei adnoddau i feysydd blaenoriaeth.

4.6 Yn olaf, ar nodyn rhanbarthol, mae Fforwm Safonau Gogledd Cymru wedi cael ei sefydlu, sy'n cynnwys Cadeiryddion pob un o'r chwe Pwyllgor Safonau yng Ngogledd Cymru gyda'u Swyddogion Monitro neu Ddirprwyon yn bresennol. Cylch gwaith y Fforwm yw rhannu arfer da a dysgu oddi wrth ddulliau ein gilydd wrth godi safonau; rhannu cost unrhyw ddigwyddiadau hyfforddi a datblygu dogfennaeth a allai gynorthwyo Swyddogion Monitro, megis protocolau hunan reoleiddio neu weithdrefnau gwrandawiadau safonau.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Pwyllgor Safonau sy'n gwbl weithredol a chynrychioliadol sy'n cynnal y safonau uchel a ddisgwylir gan aelodau yn cynorthwyo i ategu at weithredu swyddogaethau democrataidd y Cyngor.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw oblygiadau i wasanaethau eraill o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

7. Pa ymgynghori a wnaed?

Nid oes unrhyw ymgynghoriadau wedi eu cynnal ac eithrio'r Pwyllgor Safonau sydd wedi cael ei ymgynghori ar y cynnwys.

8. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Dim angen.

9. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Nid oes unrhyw risgiau wedi'u nodi.

10. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Deddf Llywodraeth Leol 2000; Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Cymru) 2001 a Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Cymru) (Diwygio) 2006.